برلمان كوردستان - العراق
رئاسة الديوان
مديرية شؤون البرلمان و اللجان
لجنة الشؤون القانونية

پەرلەمانی کوردستان - عێراق
سەرۆکایەتی دیوان
بەڕێوەبەرایەتی کاروباری پەرلەمان و لیژنەکان
لیژنەی کاروباری یاسایی

Kurdistan Parliament – Iraq

ژمارە: / ٢ /
بەروار: ٩ / ١ / ٢٠٢٠

بۆ/ سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان

بابەت / ڕاپۆرتی هاوبەش

هاوپێچ لەگەڵ نوسراوماندا دەقی ڕاپۆرتی هاوبەشی لیژنەی (**کاروباری یاسایی**) و (**لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری**) و (**لیژنەی کاروباری پەرلەمان و سکاڵا**) و (**لیژنەی کاروباری پێشمەرگە**) و (**لیژنەی ناوخۆ و ئاسایش و ئەنجومەنە خۆجێیەکان**) و (**لیژنەی کاروباری شەهیدان و جینۆساید و زیندانیانی سیاسی**) ڕۆژی (**پێنج شەممە**) ڕێکەوتی (**٢٠٢٠/١/٩**) کاتژمێر (**١١:٠٠**) کۆبوونەوەی هاوبەشیان ئەنجامدا بە مەبەستی نووسینی ڕاپۆرتی هاوبەش تایبەت بە خوێندنەوەی دووەمی پێشنیازی یاسای (**چاکسازی لە خانەنشینی و مووچە و دەرماڵە و بەخشین و ئیمتیازاتەکانی دیکە لە هەرێمی کوردستان- عێراق**) ، کە لە هاوپێچ ئاماژەی پێکراوە بۆتان ڕەوانە دەکەین.

اسماعیل علی طه
سەرۆکی لیژنەی کاروباری پەرلەمان و سکاڵا

زیاد جبار محمد قادر
سەرۆکی لیژنەی دارایی و کاروباری ئابوری

بژار کۆچەر
سەرۆکی لیژنەی یاسایی

سوسن محمد میرخان
سەرۆکی لیژنەی کاروباری شەهیدان و جینۆساید و زیندانیانی سیاسی

ڕیڤینگ محمد محمد
سەرۆکی لیژنەی کاروباری پێشمەرگە

شاخەوان ڕؤوف مصطفی
سەرۆکی لیژنەی ناوخۆ و ئاسایش و ئەنجومەنە خۆجێیەکان

ژمارە: / /

بەروار: / / ٢٠٢٠

بۆ/ سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان

بابەت/ ڕاپۆرتی هاوبەش

لیژنەی (**کاروباری یاسایی**) و (**لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری**) و (**لیژنەی کاروباری پەرلەمان و سکالاً**) و (**لیژنەی کاروباری پێشمەرگە**) و (**لیژنەی ناوخۆ و ئاسایش و ئەنجومەنە خۆجێیەکان**) و (**لیژنەی کاروباری شەهیدان و جینۆساید و زیندانیانی سیاسی**) ڕۆژی (**پێنج شەممە**) ڕێکەوتی (**٢٠٢٠/١/٩**) کاتژمێر (**١١:٠٠**) کۆبوونەوەی هاوبەشیان ئەنجامدا بە مەبەستی نووسینی ڕاپۆرتی هاوبەش تایبەت بە خوێندنەوەی دووەمی پێشنیازی یاسای (**چاکسازی لە خانەنشینی و مووچە و دەرماڵە و بەخشین و ئیمتیازاتەکانی دیکە لە هەرێمی کوردستان- عێراق**) ، لیژنەکان گەیشتنە ئەم ئەنجامانەی خوارەوە:

پرۆژە یاسای ژمارە (   )ی ساڵی ٢٠١٩
چاکسازی لە مووچە و دەرماڵە و بەخشین و ئیمتییازاتەکان و خانەنشینی لە هەرێمی کوردستان - عێراق

بەشی یەکەم
ئامانجەکانی یاساکە

ماددەی (١):

یەکەم: بەرجەستەکردنی بنەماکانی یەکسانی و دادپەروەری و شایستەبوون لە خەرجکردنی مووچە و دەرماڵە و بەخشین و ئیمتیازاتەکانی دیکە لە هەرێمی کوردستان و نەهێشتنی سوودمەندبوونی ناشایستەیی و رێگرتن لە بەهەدەردانی بودجەی گشتی.

دووەم: بەدامەزراوەیکردن و یەکخستنی بەڕێوەبەرایەتی و فەرمانگە و یەکە جیاجیاکانی خانەنشینی لە بوارەکانی شارستانی و سەربازی و هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ لە یەك بەڕێوەبەرایەتی خانەنشینیی نیشتمانی لە هەرێمی کوردستان.

سێیەم: کاراکردن و پشتیوانیکردنی دارایی سندوق خانەنشینی و رێگرتن لە هەر خەرجییەك لەسەر سندوقەکە جگە لەو مەبەستانەی لە یاسای خانەنشینی کارپێکراو ژمارە (٢٧)ی ساڵی ٢٠٠٦ لە هەرێمدا ئاماژەیان پێکراوە.

چوارەم: رێکخستنەوەی خانەنشینی خاوەن وەزیفە باڵاکان و پلە تایبەتەکان.

بەشی دووەم

ڕێکخستنەوەی ماف و ئیمتیازاتەکانی میراتگرانی کەسوکاری شەهیدان و ئەنفالکراوان و زیندانیکراو و گیراوانی سیاسی

ماددەی (٢):

یەکەم: ڕاگرتنی کۆکردنەوە لە نێوان ئیمتیازاتی هەردوو یاسای ژمارە (٩)ی ساڵی ٢٠٠٧ی هەموارکراو تایبەت بە ماف و ئیمتیازاتی کەسوکاری شەهیدان و ئەنفالکراوان، و یاسای ژمارە (١١)ی ساڵی ٢٠١١ی هەموارکراو تایبەت بە ئیمتیازاتی زیندانیکراو و گیراوی سیاسی کوردستانی بەدەر لە کەسوکاری پلە یەکی شایستە کە زیاتر لە یەك شەهید یان ئەنفالیان هەیە بە ڕەچاوکردنی شایستەبوونیان بە گوێرەی یاسای خانەنشینی بەرکار.

دووەم: یەکخستنی ماف و ئیمتیازاتی کەسوکاری شەهیدان و ئەنفالکراوان و **زیندانیکراو و گیراوی** سیاسی لە هەرێمی کوردستان لەبەر ڕۆشنایی یاسا بەرکارەکان.

سێیەم: لە کاتی مردن یان بڕینی مافی دارایی سەرجەم میراتگرانی شەهیدان و ئەنفالکراوان و قوربانیانی جینۆساید کە بۆ لەمەودوا بە گوێرەی یاسای خانەنشینی بەرکار ئەو میراتگرانە دەستنیشان دەکرێن، ئەوا ئەو مافە داراییە کۆتایی پێدێت و ناگوێزرێتەوە بۆ کەسانی دیکە، جگە لە سوودمەندان بەپێی یاسای ژمارە (٩)ی ساڵی ٢٠١٥ یاسای ماف و ئیمتیازاتی تاقانەکانی جینۆساید لە هەرێمی کوردستان - عێراق.

چوارەم: بڕگەی (سێیەم)ی ئەم ماددەیە بەسەر میراتگرانی **زیندانیکراو و گیراوی** سیاسی جێبەجێ دەکرێت، بە پیادەکردنی یاسای خانەنشینی بەرکار لە هەرێمی کوردستان.

پێنجەم: پێویستە لەسەر وەزارەتەکانی (دارایی و ئابووری) و (خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی) و (پەروەردە) و (تەندروستی) بە هەماهەنگی وەزارەتی (کاروباری شەهیدان و ئەنفالکراوان) ڕێنمایی دەربکەن بە مەبەستی ڕێکخستنەوەی لەئەستۆگرتنی حکومەت بۆ خەرجیی چارەسەری تەندروستی و خوێندنی (کوڕ و کچ، وە هاوسەری شەهید کە هاوسەرگیریی نەکردۆتەوە) لە قوتابخانە و پەیمانگا و زانکۆ حکومی و ئەهلییەکان لە ناو هەرێمدا و دەستنیشانکردنی مەرجەکانی شایستەبوون لەبەر ڕۆشنایی بڕگەی (دووەم) لە ماددەی (٧) لە یاسای ژمارە (٩)ی ساڵی ٢٠٠٧.

شەشەم: پاککردنەوە و هەڵوەشاندنەوەی ماف و ئیمتیازاتی میراتگری ئەو کەسانەی کە بەدەر لە حوکمەکانی یاسای ژمارە (٩)ی ساڵی ٢٠٠٧ی هەموارکراو یاسای ماف و ئیمتیازاتی کەسوکاری شەهیدان و ئەنفالکراوان سوودمەند بوون، لەلایەن لیژنەیەکەوە بە سەرپەرشتی وەزیری شەهیدان و ئەنفالکراوەکان ئەنجامدەدرێت.

حەوتەم: پاککردنەوە و هەڵوەشاندنەوەی ئیمتیازاتی **زینـدانیکراو و گیـراوی** سیاسـی کـە بە نـاوی **زینـدانیکراو و گیـراوی** سیاسـی بـە پـێچەوانەی حوکمەکـانی یاسـای ژمـارە (١١)ی سـاڵی ٢٠١١ی هەموارکراو سوودمەند بوون و لەلایەن لیژنەیەکەوە بە سەرپەرشتی وەزیری شەهیدان و ئەنفالکراوەکان ئەنجامدەدرێت.

بەشی سێیەم
نەهێشتنی سوودمەندبوون لە جارێك زیاتر لە بودجەی گشتی

ماددەی (٣):

یەکەم:

١. هەڵوەشاندنەوەی سەرجەم ئەو بەخشین و ئیمتیازاتە داراییانەی کە خەرج دەکرێن بۆ ئەو کەسانەی کە بە ناوی سوودمەندی تەرخانکراوەکانی چاودێری کۆمەڵایەتی و خاوەن پێداویستی تایبەت و کەمئەندامان خۆیان تۆمار کردووە بەدەر لە یاسا و ڕێنماییە کارپێکراوەکان، و ڕاستکردنەوەی ئەو سوودمەندییە بەپێی پێوەرەکانی سوودوەرگرتن لەو بەخشین و ئیمتیازاتانە و لەناویشیاندا ڕێژەی پەککەوتەیی بەپێی ڕاپۆرتی لیژنەی پزیشکی ڕاستێنراو.

٢. کەمئەنـدام و خـاوەن پێداویسـتی تـایبەت لە کەسـانی فەرمـانبەر لە جیـاتی ئەو بەخشـینەی لە تەرخانکراوەکانی چاودێری کۆمەڵایەتی، دەرماڵەی (لەبری پەککەوتەیی) یان پێ دەدرێت بە ڕێژەیەك لە مووچەی بنەڕەتییان کە ئەو ڕێژەیە لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەستنیشان دەکرێت بە ڕەچاوکردنی ڕێژەی پەککەوتن لەلایەن لیژنەیەکی پزیشکی پسپۆڕەوە.

دووەم: کار بە ئەو یاسا و بڕیار و پەیڕەو و ڕێنماییانە ناکرێت کە ڕێگە دەدەن بە سوودمەندبوون لە وەرگرتنی زیاتر لە یەك مووچە و بەخشین و هەر ئیمتیازێکی دارایی تر لە بودجەی گشتی لە ناو هەرێم و دەسەڵاتی فیدراڵی بۆ سەرجەم سوودمەندان لە بوارەکانی شارستانی، سەربازی، هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ، سوودمەندانی تەرخانکراوەکانی چاودێری کۆمەڵایەتی و ئیمتیازاتی **زینـدانیکراو و گیراوی** سیاسی و خانەنشینی بە هەموو جۆرەکانی جگە لە ئیمتیازاتە داراییەکانی میراتگرانی کەسوکاری شەهیدان و ئەنفالکراوان بە ڕەچاوکردنی حوکمەکانی یاسای خانەنشینی بەرکار.

سێیەم: سەرپشککردنی ئەو کەسانەی کە بڕگەی (دووەم)ی ئەم ماددەیە دەیانگرێتەوە کە بەپێی یاسا و ڕێنماییەکان سەرەڕای مووچە سوودمەندن لە وەرگرتنی مینحە و ئیمتیازاتی دارایی تر لە بودجەی گشتی لە

ناو هەرێم و دەسەڵاتی ئیتیحادی،کە دەبێت تەنها لە یەکێك لەو مووچە و مینحە و ئیمتیازاتانە سوودمەند بن.

چوارەم: لە کاتی گەڕانەوەی فەرمانبەری خانەنشینکراو بۆ وەزیفە، سەرپشك دەکرێت لە وەرگرتنی مووچەی خانەنشینییەکەی یان مووچەی ئەو وەزیفەیەی کە پێی دامەزراوەتەوە، و لە هیچ کاتێکدا نابێت سوودمەند بێت لە دوو مووچە.

بەشی چوارەم
بواری پێشمەرگە و هێزەکانی ئاسایش و پۆلیسی ناوخۆ

ماددەی (٤):

یەکەم: یەکخستن و ڕێکخستنی یەکەکانی ژمێریاری لە گشت یەکەکانی هێزی پێشمەرگەی کوردستان، ڕێکخراو و ڕێکنەخراو لە چوارچێوەی هەیکەلییەتی وەزارەتی کاروباری پێشمەرگە لە یەك یەکەی ژمێریاری کە بەڕێوەبەرایەتی گشتی بودجە و بەرنامەکان (ژمێریاری سەربازی) سەر بە وەزارەتی کاروباری پێشمەرگەی هەرێمی کوردستانە.

دووەم: یەکەکانی ژمێریاری پێویستە لە ژێر وردبینی دیوانی چاودێری دارایی هەرێمی کوردستان، و (فەرمانگەی چاودێری دارایی) هاتوو لە ماددەی (٣) لە یاسای ژمارە (١٩)ی ساڵی ٢٠٠٧ یاسای (وەزارەتی کاروباری پێشمەرگە لە هەرێمی کوردستان) هاوشێوەی هێزە ڕێکخراوەکانی سەر بە وەزارەتی ناوبراو بێت.

سێیەم: پێویستە وەزیری کاروباری پێشمەرگە دەسەڵاتی تەواو بەپێی یاسا بەرکارەکان بدات بە فەرمانگەی چاودێری دارایی سەر بە وەزارەتی کاروباری پێشمەرگە بۆ وردبینیکردنی لیستی پێشمەرگە و دروستکردنی دۆسیەی کەسی بە پێداویستییە یاساییەکانەوە و پێداچوونەوە بە خزمەتی پێشمەرگایەتی لە گشت یەکەکانی هێزی پێشمەرگەی کوردستان، ڕێکخراو و ڕێکنەخراو لە چوارچێوەی هەیکەلییەتی وەزارەتی کاروباری پێشمەرگە بە هەماهەنگی لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتی میلاکی سەر بە بەڕێوەبەرایەتی گشتیی بودجە لە وەزارەتی دارایی و ئابووری.

چوارەم: پێویستە دەستنیشانکردنی ژمارەی پاسەوانان بۆ بارەگا و دامەزراوە حزبییەکان و هەروەها پاسەوانی پارێزگاری لە خاوەن وەزیفە باڵاکان و بەرپرسانی سەربازی و ئاسایشی ناوخۆ، بەهەماهەنگی و بەپێی پەیڕەوێك ڕێکبخرێت کە لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەردەچێت، و ئەوانەی زیاد دەبن لە ژمارەی دیاریکراو لەو پەیڕەوە لە چوارچێوەی میلاکی سەربازی و هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ بەپێی شایستەبوونی خۆیان ڕاژەیان ڕێکدەخرێتەوە.

پێنجەم: گواستنەوەی گشت پاسەوانەکان بۆ سەر میلاکی هێزەکانی یەکەی پاسەوانی لە وەزارەتی ناوخۆ و بە هیچ جۆرێك نابێت پاسەوان لەسەر میلاکی هیچ یەکەیەکی تری سەربازی یان هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ بێت جگە لە یەکەی پاسەوانی سەر بە وەزارەتی ناوخۆ، و خەرجکردنی مووچەی پاسەوانی تەنها لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی ژمێریاری وەزارەتی ناوخۆ دەبێت، دوای هاوتاکردن و یەکخستنیان.

شەشەم: پێداچوونەوە و ڕێکخستنەوەی لیستی سوودمەندانی خانەنشینی کەمئەندامانی پێشمەرگە لەبەر ڕۆشنایی یاسای ژمارە (٣٤)ی ساڵی ٢٠٠٧، و هەڵوەشاندنەوەی خانەنشینی ئەو کەسانەی کە بە پێچەوانەی یاسای ناوبراو خانەنشین کراون.

بەشی پێنجەم
دەرماڵەکان

ماددەی (٥):
ئەنجومەنی وەزیران گشت دەرماڵەکان لە بەر ڕۆشنایی یاسا بەرکارەکان، بە شێوەیەکی دادپەروەرانە ڕێك بخاتەوە.

بەشی شەشەم
ڕێکخستنەوەی هەژمارکردنی خزمەت

ماددەی (٦):
یەکەم: پێداچوونەوە و ڕێکخستنەوەی پلە و ناونیشان و مووچەی وەزیفی سەرجەم مووچەخۆرانی هەرێم لە بوارەکانی خزمەتی (شارستانی، پێشمەرگایەتی، هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ) بەپێی یاسا و پەیڕەو و ڕێنماییە کارپێکراوەکان، و ڕێکخستنەوەیان لە چوارچێوەی وەزیفەی گشتییدا لەسەر بنەمای بڕوانامە و ساڵانی خزمەتی فیعلی و خزمەتی هەژمارکراوی یاسایی، بە بێ ئەژمارکردنی ئەو خزمەتەی کە بە بۆ مووچەخۆر ئەژمارکراون.

دووەم: یەکخستنی ناونیشان و پلەی وەزیفی لەگەڵ مووچەی وەزیفی بەپێی حوکمەکانی یاسای میلاکی ژمارە (٢٥)ی ساڵی ١٩٦٠ی هەموارکراوی کارپێکراو لە هەرێمدا یان هەر یاسایەکی تر کە جێگەی ئەم یاسایە دەگرێتەوە و هەڵوەشاندنەوەی ئەو ناونیشان و پلە وەزیفییانەی کە هاودژن لەگەڵ یاسای ناوبراو.

سێیەم: هەڵوەشاندنەوەی گشت پلە و مەرتەبەی زێدەکی کە بەدەر لە یاسا کارپێکراوەکان دراوە بە مووچەخۆران، چ لە ڕۆژی یەکەم دامەزراندنیان یان لە دوای دامەزراندنیان.

چوارەم: هەڵوەشاندنەوەی سالانی خزمەتی ئەژمارکراو بۆ خزمەتی وەزیفی شارستانی یان پێشمەرگایەتی یان هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ بۆ ئەو ماوانەی کە لەگەڵ ماوەی خوێندنی مووچەخۆر یەکدەگرێتەوە جگە لە حاڵەتەکانی مۆڵەتی خوێندن، یان خوێندنی ئێواران، یان تەمەنی لەو کاتەدا لە خوار(١٦) شازدە ساڵی بێت، جگە لە زیندانی و ڕاگیراوانی سیاسی.

پێنجەم:

١. هەر پێگەیەکی یاسایی بواری ڕاژەی گشتی پشتبەست بە بڕیاری کارگێڕی هاتوونەتەدی و لەسەر بودجەی گشتی مووچەیان وەرگرتووە، ئەوا ئەو پێگانە پارێزراو دەبن بە مەرجێك لێبڕینی خانەنشینییان بدەن پشتبەست بە بڕیاری کارگێڕی دامەزراندنیان، و پێویستە پلە و ناونیشانی وەزیفی و مووچە و شایستەی داراییان لە چوارچێوەی یاسا و پەیڕەو و ڕێنماییە بەرکارەکان ڕێکبخرێتەوە و خۆیان بگونجێنن لەگەڵ ئەحکامەکانی ئەم یاسایە.

٢. حوکمی خاڵی (یەکی) برگەی پێنجەمی ئەم ماددەیە، تەنیا ئەو کەسانە دەگرێتەوە کە تا پەسەندکردنی ئەم یاسایە مووچەیان وەرگرتووە.

بەشی حەوتەم
بواری خانەنشینی

ماددەی (٧):

یەکەم: یەکخستنی خانەنشینی ئەوانەی لە خوارەوە ئاماژەیان پێدراوە لە ڕووی مەرج و پێداویستییەکانی خانەنشینبوون بە هەمان مەرج و پێوەرەکانی خانەنشینی فەرمانبەران لە پلە گشتییەکانی وەزیفە لەسەر میلاکی شارستانی و سەربازی و هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ:

(سەرۆکی هەرێم و سەرۆکی پەرلەمان و سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران و جێگرەکانیان و ئەندامانی پەرلەمان و وەزیرەکان و ئەوانەی بە پلەی ئەوانن و بریکارەکانی وەزارەت و ئەوانەی بە پلەی ئەوانن و ئەوانەی مووچەی بریکاری وەزیر وەردەگرن و خاوەن پلە تایبەتەکان و بەڕێوەبەرە گشتییەکان و ئەوانەی بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی و ئەوانەی مووچەی بەڕێوەبەری گشتی وەردەگرن و سەرۆك و ئەندامانی ئەنجومەنی پارێزگاکانی هەرێم و گشت ئەو کەسانەی کە بەپێی خشتەی کارپێکراوی مووچە لە هەرێمی کوردستان مووچە و دەرماڵەی هەردوو پلە باڵای (أ) و (ب) وەردەگرن لەسەر میلاکی شارستانی و سەربازی و هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ).

دووەم: مووچەی خانەنشینی هەژمار دەکرێت بۆ ئاماژەپێدراوان لە بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە بەم شێوەیەی خوارەوە:

١. ڕێژەی (٢٥%) بیست و پێنج لەسەدا لە کۆی گشتی دوا مووچە و دەرماڵە ئەوەی لەکاتی خزمەتدا وەریدەگرێت.

٢. ڕێژەی (٢,٥%) دوو و نیو لەسەدا لە کۆی گشتی دوا مووچە و دەرماڵە ئەوەی لە کاتی خزمەتدا وەریدەگرێت دەخرێتە سەر مووچەی خانەنشینی بۆ هەر ساڵێکی خزمەت.

٣. شایستەی مووچەی خانەنشین نابێت لە ڕێژەی (٧٠%) حەفتا لەسەدا تێپەڕێت لە کۆی گشتی دوا مووچە و دەرماڵە ئەوەی لەکاتی خزمەت وەریدەگرێت.

سێیەم: هەژمارکردنی ماوەی خزمەتی خولی پەرلەمانی بۆ هەموو مەبەستەکانی سەرمووچە و بەرزکردنەوەی پلە و خانەنشینی بۆ ئەو پەرلەمانتارانەی بە ئارەزوومەندانە دەگەڕێنەوە بۆ سەر وەزیفەکانیان.

چوارەم: حوکمەکانی ئەم ماددەیە هەموو ئەوکەسانەش دەگرێتەوە کە لە (بڕگەی یەکەم)ی سەرەوەی ئەم ماددەیە ئاماژەیان پێدراوە لە پێش بەرکاربوونی ئەم یاسایە خانەنشین بوون و پێویستە خۆیان بگونجێنن لەگەڵ ئەحکامەکانی ئەم یاسایە. بۆ ئەوانەشیان کە خزمەتی خانەنشینییان نەگەیشتۆتە (١٥) پانزە ساڵ، ئەوا تاوەکو (٣) سێ ساڵ دەخرێتە سەر خزمەتەکەیان بۆ ئەوەی بگەنە تەمەنی خانەنشینی. بەمەرجێک بڕی خانەنشینی ئەو ماوەیە بدات.

ماددەی (٨):

یەکەم: فەرمانبەر بەو پێناسەیەی لە یاسای خانەنشینی یەکگرتووی بەرکار لە هەرێمدا هاتووە (بەوانەشەوە کە لە بڕگەی (یەکەم)ی ماددەی (٧)ی ئەم یاسایەدا ئاماژەیان پێدراوە) شایستەی مووچەیەکی خانەنشینی دەبن ئەگەر خزمەتی وەزیفەیان لە (١٥) پازدە ساڵ کەمتر نەبێت، و (٤٥) چل و پێنج ساڵ لە تەمەنیان تەواو نەکردبێت، جگە لە حاڵەتەکانی مردن یان شەهیدبوون یان خانەنشینبوون بە هۆکاری تەندروستی و ئەو حاڵەتانەی دیکەی بەدەرکردن کە لە یاسای خانەنشینی بەرکاردا هاتووە.

دووەم: ئەوانەی بە خزمەتی گشتی راسپێردراون و لە بڕگەی (یەکی) ماددەی (٧) ئاماژەیان پێکراوە، مەرجی (یەکەم)ی ئەم ماددەی نایانگرێتەوە، بە ڕێژەی (٤٠%)ی کۆی گشتی دوا مووچەو دەرماڵە خانەنشین دەکرێن. تاوەکو خوگونجاندنیان لەگەڵ برگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە.

ماددەی (٩):
ئەوانەی لە برگەی (یەکەم)ی ماددەی (٧) ئاماژەیان پێدراوە و پێشتر فەرمانبەری حکومەت بوون کە دەگەڕێنەوە بە ئارەزوومەندانە بۆ سەر وەزیفەکانیان، دەست لە کارکێشانەوەیان هەڵدەوەشێتەوە و ڕاژەکەیان بۆ هەژمار دەکرێت بۆ مەبەستی سەرمووچە و پلە بەرزکردنەوە و خانەنشینی و لایەنی پەیوەندیدار پابەند دەبێت بە دابینکردنی پلەی پێویست بۆیان و سەرپشك دەبن لە وەرگرتنی مووچەی خانەنشینی دیاریکراو لە برگەی (دووەم)ی ماددەی (٧)، برگەی (٢) لە ماددەی (٨) یان مووچەی وەزیفەی پێشووی کە دووبارە گەڕاوەتەوە بۆی.

ماددەی (١٠):
هەمواركردنی ماددەی (١٢) لە یاسای وەزارەتی دارایی و ئابووری، ژمارە (٥)ی ساڵی ٢٠١٠، بەم شێوەی دەبێت: بەڕێوەبەرایەتی گشتی خانەنشینی لەسەر میلاکی وەزارەتی دارایی و ئابووری حکومەتی هەرێمی کوردستان -عێراق هاتوو دەبێت، گواستنەوەی گشت ئەو بەڕێوەبەرایەتی و فەرمانگە و هەر یەکەیەکی دیکەی کارگێری و دارایی که مووچەی خانەنشینییان لێ خەرج دەکرێت (شارستانی - سەربازی- هێزەکانی ئاسایش و ناوخۆ- یەکە ڕێکنەخراوەکانی هێزەکانی پێشمەرگە) وە گواستنەوەی گشت میلاک و موڵك و ماڵی گواستراوەی ئەو بەریوەبەرایەتی و یەکە کارگێریانە و دۆسێیە و بەرایيەکانی ئەو کەسانەی ئاماژەیان پێکراوە بو سەر ئەو بەڕێوەبەرایەتییە، هەیکەلبەندییەکی تازە بو بەڕێوەبەرایەتی گشتی خانەنشینی لەلایەن وەزارەتی داراییەوە ئامادەدەکرێت و لەلایەن ئەنجوومەنی وەزیران پەسەند دەکرێت.

ماددەی (١١):
هەڵوەشاندنەوەی خانەنشینی بە پلەی (وەزیر) و (بریکاری وەزارەت) و (ڕاوێژکار) و (بەڕێوەبەری گشتی) و هەر پلەیەکی تری تایبەت بۆ ئەو پێشمەرگانەی کە لە ڕیزی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کوردستان بوون پێش ڕێکەوتی ١٩٩١/٣/٥، و وەك ڕێزلێنانێك مووچەی خانەنشینییان بەو پلانە پێدراوە، لە بری ئەوە پێویستە لە دوای دڵنیابوون لە هەبوونی مەرج و پێداویستییەکان و وردبینیکردن و پاککردنەوەی لیستی ناوی ئەو پێشمەرگانە لە ناوی کەسانی ناشایستە، ئیمتیازێکی دارایی شایستەیان بۆ دابین بکرێت لەبەر ڕۆشنایی یاسای ژمارە (٣٣)ی ساڵی ٢٠٠٧ یاسایی ریزلێنانی پێشمەرگە (زێرەڤانی هەرێمی کوردستان-عێراق)، یان یاسای ژمارە (٣٤)ی ساڵی ٢٠٠٧، یاسایی خانەنشینی کەمئەندامانی پێشمەرگە (زێرەڤانی هەرێمی کوردستان-عێراق)، یان یاسای ژمارە (٣٨)ی ساڵی ٢٠٠٧ یاسایی ڕاژەو خانەنشینی پێشمەرگە (زێرەڤانی هەرێمی کوردستان-عێراق)، بەپێی تایبەتمەندی.

ماددەی (١٢):
ڕاستکردنەوەی مووچەی خانەنشینی سەرجەم ئەوکەسانەی کە بە شێوەیەکی نایاسایی یان بە پلەی بەرزتر لە پلەی شایستەی خۆیان خانەنشین کراون، یان لەسەر بنەمای ئەژمارکردنی نایاسایی ساڵانی خزمەتی وەزیفی خانەنشین کراون، و ڕاستکردنەوەی مووچەی خانەنشینییان بۆ ئەو مووچەیەی بەپێی یاسا کارپێکراوەکان شایستەی دەبن وەك لەم یاسایەدا ئاماژەی پێکراوە.

بەشی هەشتەم
حوکمەکانی کۆتایی

ماددەی (١٣):
یەکەم: دەبێت وەزیری پەیوەندیدار و سەرۆکی پەیوەندیداری لایەنی نەبەستراو بە وەزارەت و فەرمانبەری تایبەتمەند حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.
دووەم: دیوانی چاودێری دارایی هەرێمی کوردستان پابەندە بە پشکنین و وردبینیکردن و بەدواداچوونی جێبەجێکردنی ئەحکامەکانی ئەم یاسایە و یاسا پەیوەندیدارەکانی تر و ئامادەکردنی ڕاپۆرت لەبەرڕۆشنایی یاسای دیوانی چاودێری دارایی هەرێمی کوردستان - عێراق ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠٠٨.
سێیەم: دەستەی دەسپاکی و داواکاری گشتی لە هەرێمی کوردستان - عێراق بەپێی تایبەتمەندی پابەندن بە وەرگرتنی ڕێکاری یاسایی پێویست بۆ جێبەجێکردنی ئەحکامەکانی ئەم یاسایە.

ماددەی (١٤):
یەکەم: دامەزراندن لە هەر وەزیفەیەکی پلە باڵا (بەڕێوەبەری گشتی و ڕاوێژکار و سەرووتر)، لە هەر سێ سەرۆکایەتییەکە و وەزارەتەکان و لایەنی نەبەستراو بە وەزارەت ڕادەگیرێت مەگەر تەنها لەو کاتەی پلەی چۆڵ هەبێت.
دووەم: خانەنشینکردنی فەرمانبەر بە پلەی (بەڕێوەبەری گشتی و سەرووتر)، کە پێکهاتەی ئیداری لە ئاستی بەڕێوەبەرایەتی گشتی و سەرووتر بەڕێوە نابات بەپێی ئەحکامەکانی هەردوو ماددەی (حەتەم) و (هەشتەم)ی ئەم یاسایە دەبێت، یان دەگوازرێتەوە بۆ شوێنێکی تر لە کاتی هەبوونی شوێنی وەزیفی بەتاڵ کە لەگەڵ ناونیشانی وەزیفیی شایستەی خۆی دەگونجێت بە ڕازیبوونی ئەو شوێنەی بۆی دەگوازرێتەوە.
سێیەم: حوکمەکانی (بڕگەی دووەم)ی ئەم ماددەیە سەرۆکی یەکەی ئیدارەکانیش (پارێزگار، قایمقام، بەڕێوەبەری ناحیە) دەگرێتەوە کە هیچ یەکەیەکی ئیداری بەڕێوە نابەن.

چـوارەم: مەرجەکـانی دامەزرانـدن بە پـلەی بەڕێـوەبەری گشـتی و بەرەوژوور جـگە لە مەرجەکـانی فەرمـانبەرایەتی وەزیـفەی گشـتی بە پەیڕەوێـك دەستنیشـان دەکرێت کە لەلایەن ئەنجـومەنی وەزیـرانەوە دەردەچێت کە تیایدا ڕەچاوی بڕوانامە و پسپۆڕی و ساڵانی خزمەت و شارەزایی و لێهاتوویی بکرێت.

ماددەی (١٥)

یەکەم:

١-وەزارەتی دارایی و ئـابووری لە چوارچێـوەی ڕێکخسـتنەوەی بـواری بـانکی لە هەرێـم و بە ئەلکترۆنیکردنی خزمەتگوزارییە بانکییەکان، ئەژمێرێکی تـایبەت دەکاتەوە بۆ هەر مووچەخۆر و سـوودمەندێک لە بودجەی گشـــتی لە پێنــاو زامنکـــردن (پاراســـتن)ی گشـــت شایســـتە داراییەکانیـــان بە شایســـتە دارایـــیە خەرجنەکراوەکانیشەوە.

٢. چۆنیەتی کردنەوەی ئەو ئەژمێرە و سـوودوەرگرتنی مووچەخۆر و سـوودمەند لە ئەژمێرەکە بە ڕێنماییەکی دارایـی ڕێکـدەخرێت کە لەلایەن وەزارەتـی دارایـی و ئـابوورییەوە دەردەچیـت لە بەر ڕۆشـنیای بـڕگەی (یەکەم/١)ی ئەم ماددەیە.

دووەم:

لەبەر ڕۆشـنیای ئەو بڕە پارەیەی کە بە فیعلی لە خەرجییەکان دەگەڕێتەوە لە دەرئەنجـامی جێبەجێکردنی ئەم یاسـایە، دەبێـت ئەنجـوومەنی وەزیـران ئەولەویـیەت بـدات بە پیـداچوونەوە بە کەمترین مـووچەی خانەنشـینی لە هەرێـم بە ئاراســتەی زیـادکردن و بە ڕەچـاوکردنی بژێـوی و گـوزەرانی ئەو کەسـانەی کە کەمترین مووچەی خانەنشینی وەردەگرن.

ماددەی (١٦):

یەکەم: جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەم یاسـایە ئاسـەواری دارایی و دادوەری لێنـاکەوێتەوە بـۆ حاڵەتەکانی پێش کەوتنەبواری جێبەجێکردنی یاساکە لەسەر ئەو کەسانەی کە دەیانگرێتەوە.

دووەم: ئەوانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەیانگرێتەوە مافی ئەوەیان هەیە بەپێی حوکمەکانی یاسـای بەرکار تانەی یاسایی بدەن.

ماددەی (١٧):

نابێت هیچ کەسێك خانەنشین بکرێت یان هەر ئیمتیازاتێکی دیکەی دارایی لە ژێر هیچ یاساو ناونیشانێکدا پێ بدرێت ئەگەر پێشتر بە شایستەبوونی یاسایی لە تۆمارەکانی داتابەیسی سیستەمی بایۆمەتری پەیرەوکراو لەلایەن حکومەتی هەرێمی کوردستان تۆمار نەکرابێت و بەرایی نەبێت، و مووچەی خانەنشینی بۆ میراتگری یاسایی (المستحق) خەرج ناکرێت تاوەکو تۆمار نەکرێت لە داتابەیسی سیستەمی بایۆمەتری.

ماددەی (١٨):

یەکەم: ئەحکامەکانی ئەم یاسایە هەموو حاڵەتەکانی پێش بەرکاربوونی ئەم یاسایەش دەگرێتەوە و پێویستە خۆیان بگونجێنن لەگەڵ ئەم یاسایە.

دووەم: کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێکی ناکۆك لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکرێت، یاسای خانەنشینی خاوەن وەزیفە باڵاکانی هەرێمی کوردستان-عێراق ژمارە (٣٦)ی ساڵی ٢٠٠٤ هەڵدەوەشێتەوە.

ماددەی (١٩):

پێویستە لە سەر ئەنجومەنی وەزیران پەیرەو دەربکات بۆ ئاسانکاری جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە لە ماوەیەك کە لە (٦٠) شەست ڕۆژ تێپەڕ نەکات لە ڕۆژی دەرچوواندنی ئەم یاسایە.

ماددەی (٢٠):

پێویستە ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی (٢١):

ئەم یاسایە لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان) بڵاودەکرێتەوە، و لە دوای تێپەڕبوونی (٩٠) نەوەد ڕۆژ لە ڕێکەوتی دەرچوونی پەیڕەوی هاتوو لە ماددەی (١٩)ی ئەم یاسایە دەکەوێتە بواری جێبەجێکردنەوە.

هۆیەکانی دەرچوواندن

لە پێناوی ڕێکخستنەوەی بواری وەزیفەی گشتی و خانەنشینی لە سەرجەم بوارەکانی (شارستانی و پێشمەرگایەتی و هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ)، و هەروەها تەرخانکراوەکانی چاودێری کۆمەڵایەتی، و بەرپاکردنی دادپەروەری و یەکسانی لە خەرجکردنی مووچە و دەرماڵە و بەخشین و ئیمتیازاتە داراییە گشتییەکان، و ڕێگرتن لە سوودوەرگرتنی نارەوا و نایاسایی لە تەرخانکراوەکانی بودجەی گشتی، ولە پێناوی زامنکردنی مووچەی مووچەخۆر و خانەنشین و سوودمەندی چاودێری کۆمەڵایەتی شایستە، ئەم یاسایە دەرچووێندرا.

لیژنەی کاروباری یاسایی:

واژووی ناکەم

ڕووپاك احمد رحمان رسول	**كاوه عبدالقادر حسن على**	**سارا دڵشاد بكر مولود**	**ڕوبینه اویملك عزیز مملوك**
ئەندام	**ئەندام**	**ئەندام**	**ئەندام**
ڕۆژان ابراهیم علی طه	**خدیجه عمر طه محمود**	**سلام عبدالله حسن**	**ڕۆژان محمد كریم عیسا**
ئەندام	**ئەندام**	**ئەندام**	**ئەندام**

تێبینیم هەیە لەسەر [illegible]

جلال محمد امین احمد	**عباس فتاح صالح فتاح**	**بژار كۆچەر**
بڕیاردەر	**جێگری سەرۆك**	**سەرۆكی لیژنەی یاسایی**

تێبینیم لەسەر [illegible]

وە تێبینیم هەیە لەسەر مادەی (٧) پڕۆژە یاساکە [illegible] [illegible]

چ/ تاژان

لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری

کۆبوونەوە دەربارەی چاکسازی لە خانەنشینی و مووچە و دەرماڵە و بەخشین و ئیمتیازاتەکانی دیکە لە هەرێمی کوردستان –عیراق

ڕۆژی کۆبوونەوە: چوارشەممە

ڕێکەوتی کۆبوونەوە: ٢٠٢٠/١/٨

کاتی کۆبوونەوە: ١٠:٣٠ی بەیانی

تێبینیم هەیە دەربارەی ماددەی (٧) برگەی (٣) وسیم

زیاد جبار محمد سەرۆکی لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری	**هێڤیدار ئەحمەد سەلمان** جێگری سەرۆکی لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری	**محمد سعدالدين** بڕیاردەری لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری
د. شێرکۆ جودت مصطفى ئەندامی لیژنە	**ليزا فەلەکەدین کاکەیی** ئەندامی لیژنە ٢٠٢٠/١/٨	**نجاة شعبان عبدالله** ئەندامی لیژنە
سۆران عمر سعيد ئەندامی لیژنە تێبینیم هەیە	**سەرکۆ ئازاد گەلاڵی** ئەندامی لیژنە تێبینیم هەیە لە هەردوو ماددەکانی (٧) و ماددەی (٤) برگەی یەکەم	**بهجت علی ابراهيم** ئەندامی لیژنە
ارشد حسين محمد ئەندامی لیژنە		**بەڵێن اسماعيل حاجی** ئەندامی لیژنە تێبینیم هەیە لە ١- ماددەی (٧) برگەی یاسایەکە ٢- برگەی (٥) ماددە (١١)

هاوڕێ بناء محمد صالح
ئەندام
مۆڵەت

کاوه عبدالقادر حسن علی
ئەندام
تێبینیم هەیە

یاسین خضر تەها
ئەندام

عبدالناصر احمد علی
ئەندام
مۆڵەت

رزگار عیسی سوار عیسی
ئەندام

محسن حسین مصطفی موسی
ئەندام

نزار ملا عبدالغفار عزیز
ئەندام

ارشد حسێن محمد رشید
ئەندام
مۆڵەت

حکمت محمد عبوزید عیسی
بڕیاردەر

بالأنبۆ محمد علی احمد
جێگری سەرۆک
مۆڵەت

شاخەوان رۆوف مصطفی
سەرۆکی لیژنە

إسماعيل علي طه
سەرۆکی لیژنە

چیا حمید شریف
جێگر

ڕێڤینگ محمد محمد
ئەندام

من تێبینیم هەبوو لەسەر بڕگەی (٢) دووەمی ماددەی دووەم
وەکو تێبینیم نووسیوە
١٢/١٨

هەژان حسن احمد
ئەندام

سروان محمد علي
ئەندام

سوسن محمد میرخان
ئەندام

من تێبینیم هەبوو لەسەر
بڕگەی دووەم بە گشتی
٢٠٢١/١٢/١٨

خدیجە عمر طه
ئەندام

ئاگادار نەبوو
راهی راهبەر إبراهیم
ئەندام

شایان کاکە صالح
من دەنگم نەدا بە بڕگەی ٢ ماددەی ٧٥
ئەندام

هیمدا صباح بلال
ئەندام

فريد يعقوب ايليا
٢٠٢١/١٢/١٨
ئەندام

(لیژنەی کاروباری پێشمەرگە)
بەرواری (٣/١٤/ ٢٠١٩)
ئەندامانی ئامادە بوو لە کۆبوونەوە

بژار خالد عبدالله	جمال حویز مصطفی	حکمت محمد عبوزید	بالانبۆ محمد علی
ئەندامی لیژنە	ئەندامی لیژنە	ئەندامی لیژنە	ئەندامی لیژنە
باپیر کاملا سلێمان	ابوبکر عمر عبدالله	سەروان محمد علی	سعید مستەفا تەتەرخان
ئەندامی لیژنە	ئەندامی لیژنە	ئەندامی لیژنە	ئەندامی لیژنە

رزگار محمد محمود	عثمان کریم سوارە	رێفینگ محمد هرۆری
بڕیاردەری لیژنە	جێگری سەرۆکی لیژنە	سەرۆکی لیژنە

کۆبوونەوەی لیژنەی (کاروباری شەهیدان و قوربانیانی جینۆساید و زیندانیانی سیاسی)

لە بەرواری١٩/١٢/٢٠١٩) کاتژمێر (١:٠٠) ماوەی کۆبوونەوە([illegible]) تایبەت بە [illegible]

ژمارە	ناوی ئەندام پەرلەمان	پلە	واژوو	هۆکاری ئامادە نەبوون
١	سوسن محمد میرخان سعید	سەرۆکی لیژنە		
٢	ژیان طاهر احمد	جێگری سەرۆکی لیژنە		
٣	هەژان حسن احمد عبدالله	بڕیاردەری لیژنە		
٤	بهمن کاك عبدالله احمد	ئەندام		
٥	ادریس اسماعیل عبوش	ئەندام		
٦	لە نجە ابراهیم عبدالرحمن	ئەندام		
٧	رۆژان محمد کریم	ئەندام		
٨	شاخەوان رووف مستەفا	ئەندام		
٩	دیاری انور حمە رحیم	ئەندام		
١٠	هەورامان حمەشەریف حمە رشید	ئەندام	[illegible]	
١١	فاهیك کمال صوغومون هوهان	ئەندام		
١٢	زرار عبدالله مصطفی	ڕاوێژکار	[illegible]	
١٣	لاهیجان صدیق حسن	ڕاوێژکار		